

עין משפט
נר מצוה

קח א ב מיי פ"ב מהל' אשות הלו' מ ונדבך אלפס בימות מו':]
קבג ג מיי פ"ד מהל' מעשר הלוי' והלוי':]

ק ד מיי פ"ב מהל' אשות והלוי' והלוי' סגב עשין לא טושיע' הדיע סי' קסג טע"י יב ונדבך אלפס טסן]: קיאה ה מיי' שם הלוי' וע' כשנות וצמ"מ וצ"מ סגב שם טושיע' שם וסי' קעב טע"י ו: קבד ו מיי' (הל' שם וע' כהניל' וסגב שם טושיע' שם סי' קסג טע"י יג ונדבך אלפס טסן]:

קקז ז מיי' שם הלוי' טסן] והלוי' טושיע' ע"י טע"י יג:

קיד ח מיי' צמ"מ פ"ב מהל' אשות ה' כא:

תום' הרא"ש

הלכה כדברי כולם להחמיר. מספק פוסק כחומרי דמר ובחומר' דמר כדפרושיית בפרק בנות כותים: איזהו חצר צורית. קשה ר"ת מהך מתני' מרי' ינא דאמר ב"ב השוכר כ"ו הפועלים אין חבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית. ותיקן דאמר קובעת מדרבנן אבל מדראוויינא עד שיראה פני הבית: בת ששרים שנה כ"ו יביאו ראיה פי' קרובי האשה ואי גרסינן תביא פי' היא עצמה ואי גרסינן רביא ראה פי' הבעל אם רוצה לישא אמה או אחרות כ"ו. שזאת היא אילנות והיו קידושיה קידושי טעות: שנה האמורה בקדשי' בפ"ג דזבחים איכא למ"ד שעות פוסלות בקדשים דרדשי שה תמים זכר בן שנה יהיה שיהו כל הייתיו חם בן שנה ופרי' בן שנה מדיי דבשעת שחיטה בן שנה בקבלה והולכה בן שתי שנים. אמר רבא זאת אמרה ששעות פוסלות בקדשי' והשתא מעת לעת של קדשים אינו שיה לאתריה דלא בנינן בהו מעת לעת בשעות כדפי' לעיל גבי ל' יום איכא בנייהו ונשה נמי דבתי ערי' חומה שמעמ"מ בפי' ברא דנרתיב דביעי' מנת לעת א לשעות דרדשי החם עד תום שנת ממכרו שנה שלו ולא שנת של מגין עולם ודרי' דרשי מימם דביעי' מנת לעת. והקשה ר"מ מאי איצטרך האי קרא גבי קדשים מהחור קרא דרדשי בובתי' בן שנה יהיה דשעות פוסלות דמינין דלשנתו דביעי' מנא דאי למינין עולם לא משכחת לה דבשחיטה היה בן שנה ובדריעה היה בן שמים שנה שחטו סמוך לבין ששמוות ודרישן בלילי תיפוק לה משום פסול לילה. ואם ודקי' למחר תיפוק ל' משום ק"ך ותיקין דאיצטרך ההוא קרא לאשמועינן דפסול משום עברה ומנא ראם עלה ירד כדאמרין (פי' דבוחים גבי בני יונה שעבר זמנן שאם עלו ירדו. וסד"א כיון דבשעת שחיטה היה בן שנה ודקי' לא ירד קמיל' קרא כיון דבשעת שחיטה בקבלה היה יותר מבן שנה אם עלה ירד. וצ"ל דאי לא רדיעינן מהכא דבתי שנה דידיה אוליין לא היה דרשינן מיהיה דישנות פוסלות וכן גבי בתי ערי' חומה איכא תרי קראי שנשו שלו ולא שנה של מגין עולם. ותימה תיפוק לי' מדראמרה תורה להקריב בראש השנה לחמיר אלמא בתר שנתו אוליין דאי לשנת מגין עולם הוילן בן שתי שנים שכבר נולד ז' ימים לפני ראש השנה דאם לאו בן

רב

מוז:

הלכה כדברי בולין אַהחמיר. מספק פוסק כמר לחומרא וכמר לחומרא כדפרישי' בפרק צנות כותים (לעיל דף נ"ז):
איזהו חצר (צורית) כו'. קשה לר"ת דבפרק השוכר את הפועלים (ב"ב דף קפ"ט). א"ר ינאי אין הטבל חייב צמעשר עד שיראה

פני הצית ומיכן למדרבנן חלר קובעת

למעשר ומדאווייתא צעין ראיית פני הצית: **בת** עשרים כו' יביאו ראיה. פירוש קרובי האשה ואי גרסינן תביא היינו היא עצממה ואי גרסינן יביא קאי אצבל שיביא ראייה שזו היא אילנות והווי קדושי טעות אס רוצה לישא אחרות:

דברי ב"ה. תימה דצפי' הערל (בימות דף פ.) איתמר אכל חזב מבזן י"ב שנה עד י"ח שנה ונולדו לבו סימני סריס אמאי צביק דברי צ"ה דלאמר כ' שנה ונקט דברי צ"ש ואפי' לר' אליעזר הזכר כדברי צ"ה והסם איירי זוכר וי"ל דהסם נקט כרזי שהורה צסקמן עד י"ח:

עד רוב שנותיו. ומכאן ואילן גדול הוא והוי ודאי סריס:
זימנין דאתו מחמת כו. יש ספרים דגרסי זימנין דמתנן:

[ע' מוס' צ"ב קסג: ד"ה הכי גרס ר"ת]:
בולין מעת צרת. צפרק שני דזבחים (דף כה): אמר לשעות פוסלות צקדשים וכן צבתי ערי חומה כדמשמע ט' (פ"ב דזבחים) ולא דמי לאחמיי כדאמרין דלא צעין צנה מעת לעת לשעות כדפרישיט לעיל (דף מד): גבי ל' יום איכא צנייהו: ונע"י מוספות ערפין לא. ד"ה מיוסן]:

וצבציעית

שתי שערות יביאו ראיה שהוא **בן עשרים** שנה והוא סריס לא חולין ולא **מיבם** אלו דברי בית הלל בית שמאי אומרים זה וזה ט' בן שמונה עשרה ר' אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה **ממחרת** לבא לפני האיש: **גמ'** רמניה ט' אחד לי בן תשע שנים ויום אחד ואחד לי בן עשרים שלא הביא שתי שערות ט' אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שגולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא גמי דקתני והוא סריס ש"מ וכי לא נולדו לו סימני סריס עד כמה ט' תני ר' חייא יעד רוב שנותיו כי אתו לקמיה דרבי ט' חייא אי כחיש אמר להו אבריוה אי בריא אמר להו אכחשוה דהני סימנים זימנין דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת בריאותא **אמר רב** הלכתא ככולי פרקא מעת לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן בשלמא לעולא היינו דקתני הכא יום אחד והכא לא קתני אלא לרב ליתני ועוד תני רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר **ישנת** עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא בשנת עשרים לכל דבריה וכן הורה רבי בלוד שנת שמנה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא בשנת שמנה עשרה לכל דבריה בשלמא דרבי ודרבי יוסי בן כיפר לא קשיא הא כבית שמאי הא כבית הילל אלא לרב קשיא תנאי היא דתנאי ט' השנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה שש שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבתת כולן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנא לן ט' אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא יבבש בן שנתו שנתו שלו ולא שנה של מגין עולם שנה בבתי ערי חומה מגלן אמר קרא יעד תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא שנת של מגין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה מגלן אמר קרא במספר שני

יוצא דופן פרק חמישי נדה

הקף. מלמטה הוא על צית הרחם כמין תפוח גזזה כדמפרש לקמן: **מלמעלה**. צדיין: **להחמיר**. איזה מאלו שתצוה שוב אין אציה מפר נדריה דמחוקינן לה צבוגרת נתקשקשו ואע"ג דלא הכסיף הכסיף אע"ג דלא התקשקשו וכן כולם. אית דאמרי להחמיר אינה ממאנת משעה שנראה זה אחד מן הסימנין הללו ואינה חוללת עד שיהו כולם ולא מילתא היא דאפילו לא הביאה שתי שערות בוחל מלמעלה בידוע שלא שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך הקף מאי כף אמר רב הונא מ'מקום תפוח יש למעלה מאותו מקום כיון שמוגדלת מתמעך והולך שאלו את רבי הלכה כדברי מי שלח להו יכדברי כולן ט' להחמיר רב פפא ורב חיננא בריה דרב איקא חד מתני אהא וחד מתני אהצר צורית דתנן ט' איזוהי חצר צורית שחייבת במעשר ט' ר"ש אומר חצר הצורית שהכלים נשמרים בתוכה מאי חצר הצורית אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שכן בצור מושיבין שומר על פתח החצר ט' ר"ע אומר כל שאחד פותח ואחד נועל פטורה ר' נחמיה אומר כל שאין אדם בוש לאכול בתוכה חייבת רבי יוסי אומר כל שנכנסים לה ואין אומרים לו מה אתה מבקש פטורה ר' יהודה אומר שתי יצרות זו לפנים מוזו הפנימית חייבת והיצונה פטורה שאלו את רבי הלכה כדברי מי אמר להו ה'הלכה כדברי כולן ט' להחמיר: **בתנאי** ט' יבית עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים שנה והיא איילנות לא חוללת ולא מתיבמת ט' בן עשרים שנה שלא הביא

שתי שערות יביאו ראיה שהוא **בן עשרים** שנה והוא סריס לא חולין ולא **מיבם** אלו דברי בית הלל בית שמאי אומרים זה וזה ט' בן שמונה עשרה ר' אליעזר אומר הזכר כדברי בית הלל והנקבה כדברי בית שמאי שהאשה **ממחרת** לבא לפני האיש: **גמ'** רמניה ט' אחד לי בן תשע שנים ויום אחד ואחד לי בן עשרים שלא הביא שתי שערות ט' אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שגולדו בו סימני סריס אמר רבא דיקא גמי דקתני והוא סריס ש"מ וכי לא נולדו לו סימני סריס עד כמה ט' תני ר' חייא יעד רוב שנותיו כי אתו לקמיה דרבי ט' חייא אי כחיש אמר להו אבריוה אי בריא אמר להו אכחשוה דהני סימנים זימנין דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת בריאותא **אמר רב** הלכתא ככולי פרקא מעת לעת ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן בשלמא לעולא היינו דקתני הכא יום אחד והכא לא קתני אלא לרב ליתני ועוד תני רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר **ישנת** עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא בשנת עשרים לכל דבריה וכן הורה רבי בלוד שנת שמנה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא בשנת שמנה עשרה לכל דבריה בשלמא דרבי ודרבי יוסי בן כיפר לא קשיא הא כבית שמאי הא כבית הילל אלא לרב קשיא תנאי היא דתנאי ט' השנה האמורה בקדשים שנה האמורה בבתי ערי חומה שתי שנים שבשדה אחוזה שש שנים שבעבד עברי וכן שבבן ושבתת כולן מעת לעת שנה האמורה בקדשים מנא לן ט' אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא יבבש בן שנתו שנתו שלו ולא שנה של מגין עולם שנה בבתי ערי חומה מגלן אמר קרא יעד תום שנת ממכרו ממכרו שלו ולא שנת של מגין עולם שתי שנים שבשדה אחוזה מגלן אמר קרא במספר שני

לפי וצטרו מחליק: **כי אסו** לקמיה דר' חייא. בן עשרים שנה שלא הביא: **כנוליה** פרקא מעת לעת. חשבינן לה שנה ולא צמר מנין עולם שיהא יום אחד של שנת עשרים חשוב שנה דאף על גב דלא תנן צמתיתין בן עשרים שנה ויום אחד כמאן דתנן יום אחד דמי זריןך להשלים את כולה: **דסגן טגן**. היכא דתנן יום אחד כגון צת שלש שנים ויום אחד וכולהי דמתני' צר מסיפא דקתני צת עשרים שלא הביאה שתי שערות דהתם לא צעין עשרים שלמים אלא משנכנס יום אחד צשנת עשרים: **צשלמא דרבי ודר' יוסי בן כיפר** לא קשיין. אהדדי למהו מתני' משצשאת דמר כב"ש ודמר כב"ה דמתני': **צקדשים**. היכא דכתיב כבש בן שנתו: **מעט לעת**. מיוס ליום ולא אמרינן למנין עולם שמכלה שנתו ערב ר"ה: **צצבן וצצבנא**. קסצר היינו בן עשרים שנה וצת עשרים שנה דמתני'. אלמא מעת לעת צעין אליבא דהאי תנא והנך דלעיל כצרי לה כעולא: **שסי שנים צצשדה אחווה**. המוכר שדה אחוזה לחבירו אינו מותר לגואלה צפחות משתי שנים [ערכין כגו]: שיאלכנה לוקח שתי שנים כדכתיב (ויקרא כה) צצמספר שני תצואות ימכר לך ומכאלן ואילן אס צא לגאול גואל ומחשב לו פירות של שתי שנים לפי חשבון הדמים שמכרה לו לפי שנים הצאים עד היוכל שהלוקח שדה לחבירו יודע שיחזירו לו ציוכל ואס היו עד היוכל עשר שנים ומכרה לו צעשרה ליטרין נמאל קונה פירות של כל שנה צצליטרא: שני

לקמייה. בן כ' שלא הביא למדק אי משום קטעת אי משום סריסות (ביבמות י"ג). אביריהו. האכילתיה והסקויה עד שיהא בריא וסגן (טס). אכחשוה. דלמא ממנת כחילוחא תצרו להו (ושב"ט ב"ב טס). מחמתא כחישותא. כשהצער מחוש צצבניו (טס). שנה האמורה בקדשים. כגון כבשים בני שנה (ערכין יח). שבשדה אחוזה. שהמוכר שדה אחוזה אינו רשאי לגאול עד שתתא צ' שנים ציד הלוקח, דכתיב צצמספר שני תצואות ימכר לך, ומיעוט שנים שמים (טס). וכן שבבן ושבתת. שנים האמורים בן וצבת (טס). מעת לעת. אותו יום וזאתה שעה לשנה גבולה. ולא צבין חזק מנין עולם דמי משתי שנים יחשוב ליה שחא (טס).

מסורת הש"ס

א) ויתא צצוספתא], א) גני ר"י ורל"ש להחמיר ר' יוחנן וסבי אמרי הלכה כדברי סולן להחמיר, א) מעשרות פ"ג מ"ה, ד) [עמיין ויתא דעטת הוא מלת צורית וגם צמשי' ליתא], ט) [צמשה חיתא ר' יעמשאל אמר חדל תלויית ובי', א) [מעשרות פ"ג מ"ה], ז) [גני ר"י] ורל"ש להחמיר ר' יוחנן וסבי אמרי הלכה כדברי סולן להחמיר, ט) בימות פ. דף א, ט) [בימות פ. א, צ"ב קסג], י) [בסדר המשנה בן], יא) [בימות ז, ט] ובימות ז, יב) קסג, יא) [גני מוס' ז' ע' מוס' בימות פ. ד"ה עד שיאל, ט) [בימות ז, א] איתא לקמיה דרבנן, ט) [ערכין יח, א] וע) [מספתא דפרה סוף פ"א ערכין יח: כל העינן, א) [בצמות ז, א, ט] וצ"ל אחר ד"ה ה"ג, ק) [בימות פ, א, ט] וצ"ל בפי' צמרא דערכין דף לא, א,

תורה אור השלם

- ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת הביא בבש בן שנתו לילכה וכן יונה או רח' לקשאת אל פתח אהל מועד אל הבקר, ויקרא יב ו
- ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה וקתהו אגאלוה עד חם שנת ממכרו ימים תהיה אגאלוה, ויקרא כה כט
- במספר שנים אחד היובל תקנה מאת עמיתך ובמספר שני תבואת ימכר לך, ויקרא כה טו

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כדברי סולן וכי חייבת כ"י שמועין אע"ג דלאחר ובי' ואס אומרינו לו מה אתה: א) ר"ה לא חוללת ובי' לכל מי שמתלה:

מוסף רש"י

יביאו ראיה. אס צ"ד מציינין את היבמה לתקן וליבסי' יביאו קרובי היבמה ליה שהורא בן עשרים. ומיפטר גלג מלילי יוסט, והוא סריס. לגומי וטלזו צו סימני סריס, והכי מפרש גניה [לקמן גמ'] דאי לא נולדו לו סימני סריס אמרינן דאי ללא מיימי משום קטעת הוא, ומחוקין ליה קטען עד רוב שנותיו (ביבמות א, א) אחד לוי בן תשע שנים כ"ו. שנים שנים דכל כמה דלא מיימי שערות קטן הוא (ביבמות י"ג). והוא שגולדו בו סימני סריס. הוה קמני דשקטין ליה כגדול, כגון שטלזו לו סימני סריס, דמספתא מילתא דהאי דלא מיימי משום דסריס הוא, אכל כל כמה דלא קטין ביה סימני סריס מלינן כיון קטעת ומישין דלמא חמו (טס) סימני סריס, סימני סריס, סימני סריס, סימני סריס, סימני סריס (פ) דכין דאיכא תמימי תמימי קטעין ליה כגדול, אכל בן עשרים שלא הביא שתי שערות ואין צו סימני סריס השקין ליה קטען עד רוב שנותיו כדמפרש וזול, ואי טלזו בו סימני סריס מקמי דליי' בן עשרים ושערות גמי לא חיימי, אכתי לא מסקינן למחשביה סריס עד דלייחי בן עשרים ויהא צו סימני סריס, דאיכא תמימי (ושב"ט ב"ב קנ"ה). ובי' לא גולדו לו סימני סריס. ושערות גמי לא הביא, עד כמה. מחוקיה קטען (טס). שנת רוב שנותיו. ל"ו שנים עד רוב שנותיו. דכתיב (תהלים א) ימי שנותי צבס שנים שנה (טס). בי אתר

^[1] ונדבך אלפס בימות מו':]

^[2] קבג ג מיי פ"ד מהל' מעשר הלוי' והלוי':]

מסורת הש"ס

א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
ב) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַיָּם וְאֶת הַיַּבָּשָׁה.
ג) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַחַיּוֹת וְאֶת הָעוֹף.
ד) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם.
ה) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַמַּלְאָכִים.

הגהות הב"ח

א) נב' ואלה ידענה דמשום: (ג) שם קמ"ל דאי אפשר אלא ודאי תחתון אחי וממזל:

מוסף רש"י

שני תבואות. כיון דכתיב שני שנים ששעמ, תבואות נזהל לז' אלא תמזל שכל תבואה שייאל באתו צ' שנים יאכל ויפליג: כגון אם מכרו לו בניסן מנאלה קמה, לא יגאלנה עד שתי שנים צניקן פאחו יום, ואם קדם וקלי הרי שאלב ג' תבואות, וכשפנה הוגאל יתשוב שנים מיום שמכרה עד יובל, אם היו עשר שנים והוא מכרה בשנה שנייה, נמאל שמרה לכל שנה כנמה, שהרי יובל יהיה עתידה לחזור, הלכך כשהוא פודה בעשוי טמן הבאה שנה אחרת מהו פירק בשנה שנייה, וזה אכל שלש תבואות שוות שלש מנים בשתי שנים, ואילו בעל חזקן בתר מנין עולם, תמשיך הבאה שנה אחרת מהו פירק ליה ולא הוה אכיל אלא שתי תבואות (שורבין יח). לענין ערכין, ללא חולצין כגמל עשרים וששים בתר מנין עולם (שם). לפרקין דיעבד דופן, בתקנת דהה (לעיל מה): כן ר"ב שנה נדריין נבדקין, כן ר"ב נדרי קיימין, בת ר"ה נדריה נבדקין, בת ר"ב נדריה קיימין, וכן הכתיב שנת בן ונת עניין שס וקאמר הכא דלטהו מעת לעת שערורו (שורבין שם).

דומיא דהדך, תמר לך, אפילו הכי הלא קמי ליה דומיא דהך שנה דקדמי ודעבד עברי קמני, דכתיב באורייתא, והנה שנים דיואל דופן סולה לרבנן (שם).

שבבוכר ושבבוקה מבעי ליה. לישנא דקרא דכתיב בערכין, אם וכר אם קנה, ולא תמני בן ונת, אכל יואל דופן כוליה בן ונת מינין (שם). אוכב ואיסק. יתי לרען שאוכב לעלות לארץ ישראל (בשעה ב). מפורמיה דמרא. דשמעתא (שם). מסבבדא אמרי. כן תמני לא דמתקבולא (כומיה) אכל לא שמעתי שהוקבעה הלכה למעשה כמותו (שם יט).

הדרן עלך יוצא דופן דחיישי למיעוטא. גני קטן וקטנה אין חולצין ולא מיצטין, קטן שמה יוצאל סריא, קטנה שמה תמאל חילוניות, תמס' יצמות (קיס גיטין ב). כפרק הכל שומרי (חולין א). גני כומיס, שומר על כל כומיס משום אחסו שמאלא דמות ויהי כתר גביהם דמתחור לה יבבות קיס).

שני תבואות. מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של שתי שנים להציא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכחת לה בשתי שנים אלא מעת לעת כגון מכרה לו בצלול מלאה פירות נמאל אוכלו ואוכל תבואה עד שיחזור ויקאור קודם אלול הצא הרי שתי תבואות בשנה אחת ועוד יאכל תבואה השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין העולם: **בשעיעה נמי יעבד**. כגון נמכר צניקן וכשיגיע תשרי של שעיעית עברו שש למנין עולם והוא יעבוד עד ניסן: **לעריין**. דהיכא דכתיב (ויקרא כ) מנן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה דהא ומעלה כתיב אכל בן חמש שנים ללא כתיב אלא (שס) מנן חמש שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב מנן חמש שנים ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעת לעת הוה אמינא שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל ערך הראשון שהוא מועט: **לפרקין דיואל דופן**. להיכא דלא מנן ויוס אחד כגון בן עשרים ונת עשרים: **מ"ט לא אמר ליואל דופן**. הואיל וס"ל נמי בהך מעל לא **דומיא דהך**. כלומר אף על גב דבהך דיואל דופן הוי נמי מעת לעת מיהו האז שבבן ושצבת דמתניחין לא איירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועבד עברי קמני דכתיבין הלכך ערכין נמי כתיבן אכל שנת עשרים לענין שערות לא כתיבי בצאורייתא אלא הלכתא היא: **שצוכר ושצנקה מיבעי ליה**. לישנא דקרא דכתיב (שס) ולנקה עשרת שקלים אלא בן ונת לישנא דמתניחין היא בן עשרים ונת עשרים: **אוכב ואיסק**. לארעא דישראל לאתריה דרבי אלעזר בן פדת: **ואגמר שמעתא**. דרבי יצחק בר נחמני: **מפורמיה דמרא**. רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסחסון. שתי שערות סימן נערות: **העליון**. צוחל: **או חוללס**. גדולה היא שהשערות סימן מוצק ועליון סמכינן ולקמן מפרש טעמא: **אע"פ שאי אפשר**. פרכינן בגמרא והלא צא: **אכל אי אפשר כו'**. דהא ודאי מדלתא עליון תחתון נמי אתא אלא ששכרו: **גב' צא לר"מ**. דכיון דאמר ר"מ לא חוללת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לצא קודם לתחתון: **וליסני צא העליון**. עד שלא יצא התחתון ולא ליתני אע"פ שאי אפשר: **רוז נשים תחתון אחי זרישא ומיעוט עליון**. והאי דקאמר ר"מ קטנה היא

משום דחייש למיעוטא שבעליון צא בקטנותה ורבנן אזלו בתר רובא הלכך מכי אתא עליון לא צעיא דזיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא צדקו: **אכל היכא דצדקו ולא אשכחו**. תחתון: **אימא מודו**. דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**. והדר ושערך נמא אלמא עליון זימנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**. שהיו מלרים משחקים ציך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**. כדי להתאקף ולגנות ציך כשהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת. אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**. דמשמע דעדיין היוג לאחת: **כונס צדדי פטיב**. והאי שדי לשון שדים:

בא סימן פרק ששי גדה

ובשביעית נמי יעבוד. (ד) וא"ת הא תינה שנת ששית אלא תמחלה אימא ל' יוס לפני ראש השנה יהיו תשובים שנה ומשס ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית הויא שנה שלמה הוה הדין דראשונה צעינן שלמה: **רב גידל אמר**

רב אַערכין. וא"ת כיון דנערכין מוקי לה א"כ הדרא קושיל לדוכתין דלרב גידל לא משכח רב תנא הוא ופליג: **וי"ל דקסבר רב תנא הוא ופליג: אמר ר"א ה"כה בר' יוסי בן כיפר**. וא"ת והא רבי אלעזר גופיה פסיק צפ"ק (לעיל ט).

כרבי אליעזר ד' ותו לא וכו"ת דהך דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן כיפר קאי כוומיה הא חשיב נמי התם היאל דד' נשים אע"ג דרבי יהושע קאי כוומיה אלא משום דרבי יהושע מרבי אלעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי אליעזר קאמר לה וי"ל משום דהכא קאי רבי כוומיה כדקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מנכ רבי אליעזר פסיק א"י דוקא צמשיית אמר צפ"ק דהלכתא כוומיה בצרעב:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ר"מ אומר צא חולצת וצא מתיבמת. וא"ת ולר' מאיר למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן עליה ולעיל נמי דתנא אחיה סימניס ומפרש ר"מ דאצוחל קאי וי"ל דאיעטרך לענין עונשים וקידושין ומילי טובא דרוב פעמים תחתון אחי זרישא כדקאמר בגמרא (וא"ת אי חזינן עליון מסתמא ככר צא התחתון וגדולה היא ולריכה גט לקדושין וגם אסור בצלמות: **וְחַב"א או חולצת או מתיבמת**. אפילו היא קטנה ממצימת לרבנן דר"מ דלא חיישי למיעוטא גבי ^(א) היאל דקטן וקטנה לא חולצין כו' אכל לחליצה צעינן שמהא גדולה כדאמר נמי התם יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב צפרה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דאמר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): **אשה צין גדולה צין קטנה:**

רבנן ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר ^(ב) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר ^(ג) ודאי אתי ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ² שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב ³ בעשות ממצרים דרך למען שדי געוריד אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו געוריד ואיבעית אימא מאי שדי כולא בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון דהא רובא הלכך מכי אתא עליון לא צעיא דזיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא צדקו: **אכל היכא דצדקו ולא אשכחו**. תחתון: **אימא מודו**. דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**. והדר ושערך נמא אלמא עליון זימנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**. שהיו מלרים משחקים ציך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**. כדי להתאקף ולגנות ציך כשהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת. אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**. דמשמע דעדיין היוג לאחת: **כונס צדדי פטיב**. והאי שדי לשון שדים:

איכרפו

מת.

א א מיי פ"ב מהל' ארשת הליא סמנ ענין נ טושיע' ארעי' ס' קנה סעיף יב ונכיר אלסם יצמות פ"ג דף מה':

ב ב מיי' שס ה' ז ט:

תורה אור השלם

1. כי תקנה עבד עברי שש שנים יְעַבְד וּבִשְׁבַעַת יָצָא לְקֻפְּתוֹ חָפְזִים: שמות כא ב
2. רִבְבָה בְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה וּתְרִיבֵי וּתְגִדְלֵי וּתְבַאֲרֵי בְּעֵדֵי עֲרִיבֵי שָׂדֵים וְנָבְנוּ וּשְׁעָרָהּ צִמְחָה וְאֵת עֵרֹם וְעִרְוָהּ: יחזקאל טו ז
3. וּתְפַקְדֵי אֵת זִמְתַּי וְנַעֲרִיךְ בְּעִשׂוֹת מִצְרַיִם: דִּדְוֹךְ לְמַעַן שָׂדֵי וְנַעֲרִיךְ: יחזקאל כג כא

תום' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד. ותימה תינה שנה ששית א' דלפיכא מהכא דבעינן שתמשיך עבודתו עד שנה החלת שביעית ולא אמרינן ל' יום חשנה חשוב שנה אבל בשנה ראשונה דלמא ל' יום לפני ר"ה חשוב שנה וי"ל כיון דגלי קרא דשנה ששית שלימה הרי"ג שנה ראשונה: אמר רב גידל אמר רב לערכין. אי לערכין דוקא קאמר צ"ל דס"ל רב תנא הוא ופליג: אי"ר אלעזר הלכה כר' יוסי בן כיפר. ותימה הוא ר' אלעזר גופיה הוא דאמר דאין הלכה כר' אליעזר אלא כר' יוסי משום דר' יהושע מר' אליעזר קבלה הכא נמי ר' יוסי בן כיפר משום ר' אליעזר אמרו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מנכ ר' אליעזר מודו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מנכ ר' אליעזר מודו א"י דוקא במשינות הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק הלכה כר' אליעזר בארבע:

סליק פירקא ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת. ותימה לר"מ למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן ביה דלא סמכינן עליון מסתמא ככר צא התחתון ומצימת לרבנן דר"מ דלא חיישי למיעוטא גבי ^(א) היאל דקטן וקטנה לא חולצין כו' אכל לחליצה צעינן שמהא גדולה כדאמר נמי התם יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב צפרה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דאמר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): **אשה צין גדולה צין קטנה:** רבנן ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר ^(ב) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר ^(ג) ודאי אתי ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ² שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב ³ בעשות ממצרים דרך למען שדי געוריד אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו געוריד ואיבעית אימא מאי שדי כולא בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון דהא רובא הלכך מכי אתא עליון לא צעיא דזיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא צדקו: **אכל היכא דצדקו ולא אשכחו**. תחתון: **אימא מודו**. דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**. והדר ושערך נמא אלמא עליון זימנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**. שהיו מלרים משחקים ציך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**. כדי להתאקף ולגנות ציך כשהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת. אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**. דמשמע דעדיין היוג לאחת: **כונס צדדי פטיב**. והאי שדי לשון שדים:

איכרפו

עין משפט

גר מצוה

א א מיי' פ"ב מהל' ארשת הליא סמנ ענין נ טושיע' ארעי' ס' קנה סעיף יב ונכיר אלסם יצמות פ"ג דף מה':

ב ב מיי' שס ה' ז ט:

תורה אור השלם

1. כי תקנה עבד עברי שש שנים יְעַבְד וּבִשְׁבַעַת יָצָא לְקֻפְּתוֹ חָפְזִים: שמות כא ב
2. רִבְבָה בְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה וּתְרִיבֵי וּתְגִדְלֵי וּתְבַאֲרֵי בְּעֵדֵי עֲרִיבֵי שָׂדֵים וְנָבְנוּ וּשְׁעָרָהּ צִמְחָה וְאֵת עֵרֹם וְעִרְוָהּ: יחזקאל טו ז
3. וּתְפַקְדֵי אֵת זִמְתַּי וְנַעֲרִיךְ בְּעִשׂוֹת מִצְרַיִם: דִּדְוֹךְ לְמַעַן שָׂדֵי וְנַעֲרִיךְ: יחזקאל כג כא

תום' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד. ותימה תינה שנה ששית א' דלפיכא מהכא דבעינן שתמשיך עבודתו עד שנה החלת שביעית ולא אמרינן ל' יום חשנה חשוב שנה אבל בשנה ראשונה דלמא ל' יום לפני ר"ה חשוב שנה וי"ל כיון דגלי קרא דשנה ששית שלימה הרי"ג שנה ראשונה: אמר רב גידל אמר רב לערכין. אי לערכין דוקא קאמר צ"ל דס"ל רב תנא הוא ופליג: אי"ר אלעזר הלכה כר' יוסי בן כיפר. ותימה הוא ר' אלעזר גופיה הוא דאמר דאין הלכה כר' אליעזר אלא כר' יוסי משום דר' יהושע מר' אליעזר קבלה הכא נמי ר' יוסי בן כיפר משום ר' אליעזר אמרו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מנכ ר' אליעזר מודו וי"ל דהכא נמי איכא ר' דקאי כותיה כדאמרינן לעיל וכן הורה בלוד ולא מנכ ר' אליעזר מודו א"י דוקא במשינות הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק הלכה כר' אליעזר בארבע:

סליק פירקא ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת. ותימה לר"מ למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמכינן ביה דלא סמכינן עליון מסתמא ככר צא התחתון ומצימת לרבנן דר"מ דלא חיישי למיעוטא גבי ^(א) היאל דקטן וקטנה לא חולצין כו' אכל לחליצה צעינן שמהא גדולה כדאמר נמי התם יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב צפרה ומקשינן אשה לאיש ולית להו דרבי יוסי דאמר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): **אשה צין גדולה צין קטנה:** רבנן ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר ^(ב) למעמיה דחייש למיעוטא ורבנן למעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר ^(ג) ודאי אתי ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב ² שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב ³ בעשות ממצרים דרך למען שדי געוריד אלא לרבנן איפכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו געוריד ואיבעית אימא מאי שדי כולא בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון דהא רובא הלכך מכי אתא עליון לא צעיא דזיקה דמסתמא תחתון אתא. וכיון דטעמייהו דרבנן משום רובא הוא ה"מ בסתמא היכא דלא צדקו: **אכל היכא דצדקו ולא אשכחו**. תחתון: **אימא מודו**. דקטנה היא וממעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו**. והדר ושערך נמא אלמא עליון זימנין דקדים: **צעשום ממלרים דדיך**. שהיו מלרים משחקים ציך וממעכין דדיך: **למען שדי געוריד**. כדי להתאקף ולגנות ציך כשהיה ראויה לאשה ותצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות געוריד עומדים להשתלח וללאת. אלמא דדים קדמי: **ומאי שדי**. דמשמע דעדיין היוג לאחת: **כונס צדדי פטיב**. והאי שדי לשון שדים:

איכרפו

